

Activitat cultural moianesa avui

Carles Riera i Fonts

La vila de Moià s'ha caracteritzat sempre per un considerable conreu d'activitats de caire cultural. Sovint, gent vinguda de fora comenten com és possible que un poble de tan sols quatre mil habitants disposi d'un nombre tan elevat d'entitats socials, recreatives i culturals. Per la Diada Nacional de Catalunya, l'11 de setembre, representants d'aquestes entitats fan cada any una ofrena floral durant l'acte públic d'homenatge al patriota moianès Rafel Casanova, i els forasters queden parats de la capacitat associativa d'aquest poble de la Catalunya central, de la qual capacitat participen també els altres pobles de la comarca del Moianès. Per tant, no és fàcil donar compte, ni que sigui alt per alt, de l'activitat cultural moianesa avui, ja que per a fer-ho caldria un treball de recerca aprofundit i no tan sols el simple resum divulgatiu que ara presentem.

Centrarem aquesta nostra aproximació al tema prenent en consideració la tasca que realitzen un ens local d'àmbit comarcal i dues entitats del poble. Ens referim, concretament, 1) al Consorci per a la Promoció dels Municipis del Moianès, 2) a l'Associació Cultural Modilianum i 3) al grup ecologista El Fanal. Hem triat aquests tres organismes perquè són dels que creiem que, a hores d'ara, tenen un paper més destacat en l'organització d'activitats de caire cultural (conferències, cursets, exposicions, sortides,

etc.), si bé cal reconèixer la projecció cultural ben significativa d'altres entitats (pensem, per exemple, en l'Associació Cultural "La Tosca", el Grup Excursionista Moianès Independent, Setem Moianès, el Casal, el Cor Parroquial, el Cercle Artístic del Moianès, etc.).

El Consorci

El Consorci per a la Promoció dels Municipis del Moianès el formen deu municipis: Calders, Castellcir, Castellterçol, Collsuspina, Granera, l'Estany, Moià, Monistrol de Calders, Sant Quirze Safaja i Santa Maria d'Oló. Ja des d'abans que fos reconegut oficialment, el Consorci del Moianès havia treballat també en l'àmbit cultural, si bé el seu objectiu general és sobretot dinamitzar econòmicament el Moianès i potenciar-ne el creixement sostingut. De 1994 ençà aquest consorci desenvolupa les seves funcions d'ens dinamitzador de la comarca, però ha estat sobretot un cop obtinguda l'entitat jurídica pròpia (febrer de 1997) que ha organitzat nombrosos cursos de formació i conferències, entre les activitats dutes a terme des de la seva àrea de formació.

L'any 1999 vam dedicar un número de la revista moianesa "La Tosca", la del mes de novembre, a parlar àmpliament del Consorci del Moianès. (Ja no

repetirem, ara, les activitats dutes a terme per aquest dinàmic ens fins aleshores, ni tan sols les de caire estrictament cultural.) Centrant-nos, per tant, 1) en la memòria descriptiva del Consorci de l'any 2000 i 2) en els projectes de futur, destacarem les activitats, presents o futures, que més tinguin a veure amb aspectes culturals de la comarca. De les cinc àrees de treball en què s'estructura el Consorci del Moianès (de promoció turística, d'empreses, de formació, de desenvolupament local i el Servei d'Ocupació del Moianès), la de promoció turística, la de formació i la de desenvolupament local d'estudis i projectes són, sens dubte, les que més tenen a veure amb l'àmbit estrictament cultural.

Durant l'any 2000, el Consorci del Moianès ha participat en fires d'àmbit turístic (Saló Internacional del Turisme de Barcelona, Mercat del Ram de Vic, Agrotur - Fira de Turisme Rural de Cornellà, i també en la Fira-Mercat de Moià, la Fira de Nadal de Santa Maria d'Oló, la Fira d'artesanía de l'Estany i en la Fira d'hivern de Castellterçol), ha editat -o col·laborat en l'edició de- material de promoció divers (llibre d'Ignasi Forcada i Martí Rossell, *Itineraris pel Moianès*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, "Guies del Centre Excursionista de Catalunya, 11", 2000; trenta-dues postals del Moianès; guia sobre el Moianès, amb informació detallada de

cada municipi i dels establiments turístics; guia telefònica dels pobles de la comarca; material de promoció divers: samarretes, bosses, bolígrafs, etc.; insercions publicitàries en la revista "Descobrir Catalunya" i en els catàlegs de l'Agència de Promoció i Difusió Turística de la Diputació de Barcelona; material pedagògic per a les escoles, "Agenda d'Activitats del Moianès", etc.), ha organitzat la X Festa del Moianès, a Granera, molt concorreguda i ha mantingut i adequat l'entorn dels vuit punts d'informació turística (casetes instal·lades estratègicament en cada poble –llevat Granera, i Sant Quirze que té el punt d'informació als baixos de l'Ajuntament– per a acollir el visitant que hi arriba). La Festa del Moianès serà rellançada, a partir de l'onzena edició (a l'Estany, pel juny) com a fira de turisme d'interior, amb exposicions i activitats diverses (entre el públic visitant potencial de la fira cal comptar els habitants del Moianès, els de segona residència, els visitants de fora específics de la Festa, les escoles de primària i secundària i altre públic provinent d'agències de viatges i professionals del sector turístic).

Pel que fa a l'àrea d'ocupació convé de destacar, pel seu caràcter eminentment cultural, el curs de Gestió del Patrimoni, per a la formació de guies *turístics de la comarca (no pas l'únic d'interès cultural, naturalment, car se n'han dut a terme qui-sap-los d'altres sobre cuina moianesa, sobre alfabetització, de coneixement del català, d'ofimàtica empresarial, etc.)*. Vegem quins aspectes han estat tractats en el curs de gestió del patrimoni:

Bloc I: Coneixement del patrimoni històric i cultural del Moianès: 1) la prehistòria, 2) el romànic, 3) l'arquitectura pre-industrial, 4) els castells, 5) el barroc, 6) les llegendes, 7) fets i gent, 8) personatges del Moianès, 9) el Consorci del Moianès, i 10) l'ecomuseu del Moianès.

Bloc II: Coneixement del patrimoni natural del Moianès.

Bloc III: Protecció del patrimoni.

Bloc IV: Manteniment i recuperació d'espais.

Bloc V: Activitats en el medi natural: 1) cartografia i orientació, 2) itinerraris.

Bloc VI: Gestió del patrimoni.

Bloc VII: Altres models de gestió.

Bloc VIII: Expressió i comunicació.

Bloc IX: Educació ambiental.

Bloc X: Inserció laboral i autoocupació.

Bloc XI: Català.

Bloc XII: Seguretat i higiene en el treball.

Bloc XIII: Pràctiques.

Bloc XIV: Visites.

I pel que fa a les activitats corresponents a l'àrea de desenvolupament local dutes a terme pel Consorci hem d'assenyalar el projecte de l'ecomuseu de la comarca (amb radials distribuïts pel patrimoni sobre molins hidràulics, barraques de vinya i pedreres, bòviles, poues i indústria del gel, colònies industrials, etc.; durant el 2000 s'han fet presentacions públiques d'aquest projecte), la redacció del pacte territorial "El Moianès, la comarca natural" (un dels eixos del qual són les accions en l'àmbit de mercats i fires).

El Consorci ha tingut sempre molt clar que el visitant del Moianès demana una oferta basada en dos eixos: cultura i natura. La recent presentació pública de l'"Informe sobre la revisió del model d'organització territorial de Catalunya" (desembre del 2000), és a dir el treball d'una comissió d'experts que reconeix la comarca del Moianès, obre noves perspectives al treball del Consorci (vegeu el nostre article "Actualitat de la comarca del Moianès", dins *La Tosca*, febrer-març del 2001).

Modilianum

La revista "Modilianum" va néixer el mes de gener de l'any 1960 com a portaveu de l'Oficina Turística Municipal Moianesa i del Patronat d'Estudis Moianesos. En una primera època (1960-1969) va ser l'obra principalment de l'historiador escolapi Llogari Picanyol, ajudat i encoratjat sobretot per Sebastià Oller i altres col·laboradors. Bé que l'activitat més destacada del dit patronat era fer sortir la revista tres cops l'any, dugué a terme també

altres accions de caràcter cultural. Pel que fa a la primera època de "Modilianum" –després n'ha vinguda una altra– la revista desapareixia l'octubre de 1969, amb un número d'homenatge pòstum al fundador, el P. Picanyol, que havia mort el 3 de setembre de 1968.

Vint anys després, concretament l'octubre de 1989, començava la segona època de "Modilianum", l'actual. Subtitulada, a partir del segon número d'aquesta nova etapa, "Revista d'Estudis del Moianès", ha estat dirigida primer per l'escolapi Rossend Casallarch i, en traspassar (6-VII-1995), per l'historiador Jaume Clarà. Al cap d'un any de la reaparició de "Modilianum" es constituí l'entitat Associació Cultural Modilianum.

Coincidint amb l'aparició d'alguns números –monogràfics o no– de la revista s'han fet actes de presentació (com ara del de l'església de Moià i els seus constructors, 1993; del del metge Joan d'Àldes, 1995; del del filòsof Gervasi Costa, 1996; del del naturalista escolapi Joan Solà i Corominas; del de cal senyor Magí, 1999; o del del Moianès al llarg de la història, en la X Festa del Moianès a Granera, 2000) i, en algun cas, es muntaren exposicions *ad hoc* (com per exemple l'any 1989, arran de la commemoració dels cent-cinquanta anys de la Crema de Moià, o arran de l'aparició del número sobre publicacions periòdiques del Moianès, 1909-1997).

Aquesta associació cultural començà, l'any 1996, l'edició d'uns "Quaderns de divulgació", el primer dels quals, escrit per Ramon Tarter, versa sobre el patrici Rafel Casanova (i n'hi ha dos més en preparació: l'un sobre les coves del Toll i un altre sobre l'església de Calders). Per altra banda, l'any 1997 sortí a la llum, en edició conjunta amb l'Agrupació Cultural La Tosca, l'obra de Jaume Clarà (i col·laboradors) *Moià, 1875-1939. La vida d'un poble en imatges*.

En diverses edicions, l'Associació Cultural Modilianum –la qual, val a dir-ho, forma part de la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana– ha estat present en la Fira-Mercat de Moià, a fi de divulgar la revista i de fer nous subscriptors. Amb motiu del desè aniversari de la segona època de

D'esquerra a dreta: revista *Modilianum*, *La Tosca* i tríptic del Moianès.

“Modilianum” s’organitzaren dues tandes de sortides culturals per la comarca. Resumint, doncs, podem dir que tres tipus d’activitats han acompanyat la revista en aquesta segona etapa: 1) presentacions-conferències, 2) exposicions i 3) sortides - visites culturals.

En una de les darreres reunions del consell de redacció de “Modilianum” –compost en l’actualitat per vint-i-un membres– s’apuntaren algunes propostes de cara al futur, en el sentit d’incrementar la presència moianesenca (de tots els pobles del Moianès), diversificar i ampliar els continguts de la revista (fins ara eminentment històrica), etc.

El Fanal

El Col·lectiu Cultural i Ecologista del Moianès El Fanal va néixer l’any 1987 i, d’aleshores ençà, ha estat un punt de trobada de persones amb l’ànimo de defensar el medi natural del Moianès. Bàsicament, El Fanal ha dut a terme tres tipus d’actuacions: a) divulgació dels variats aspectes de la natura, b) denúncia contra les agressions al medi natural de la comarca, i c) festes populars i lúdiques.

La divulgació del patrimoni natural de la comarca ha estat vehiculada mitjançant quatre tipus d’iniciatives, pel cap baix: cursets, conferències, expo-

sicions i sortides. Cursos i cursets sobre divulgació del patrimoni natural de la comarca, conferències sobre flora i fauna, exposicions i mostres (de bolets, sobre vegetació del Moianès, de foto-natura, etc.) i sortides per a conèixer el territori han estat les iniciatives que El Fanal ha dut i duu a terme en aquest àmbit divulgatiu. Entre els cicles de conferències, un dels que major interès desperten cada any és l’intitulat “Moianesenca voltant pel món”. Paral·lelament El Fanal ha editat cartells, prospectes i adhesius (novament sobre vegetació i fauna del Moianès, sobre els ocells insectívors, sobre el Moianès comarca natural). La divulgació que aquesta entitat duu a terme no se circumscriu únicament a aspectes locals o comarcals, sinó que s’obre a perspectives de major abast: l’entitat fa sortides per a conèixer altres àmbits geogràfics (aiguamolls de l’Empordà, delta de l’Ebre, Pirineu, etc.), organitza campanyes i conferències sobre temes ben diversos (audiovisuals de Monturiol, contra el comerç d’armament, sobre el president Companys, etc.).

Pel que fa a la denúncia contra les agressions al medi natural de la comarca cal dir que El Fanal –el nostre Greenpeace!– ha fet sentir la seva veu de protesta (malgrat que a hores no hagi resultat fàcil mantenir una tal actitud) amb activitats reivindicatives diverses (campanyes contra els aboca-

dors incontrolats, a favor de les rieres netes, per la correcta canalització dels purins de les granges, contra la poda excessiva dels arbres, contra l’anomenada urbanització difusa: petites “coses” que van sorgint ací i allà), etc.

Finalment, quant a festes populars i lúdiques, El Fanal ha organitzat i animat un ampli ventall d’iniciatives: castanyades, calçotades i sardinades populars, la rua de Carnestoltes (s’organitzà per primer cop l’any 1988 per iniciativa d’aquest grup ecologista), concerts, balls, revetlles, etc.

Per als seus associats (un centenar) El Fanal edita un butlletí informatiu; en l’editorial del del mes d’octubre de 1997, un número especial dedicat a la commemoració del desè aniversari de l’entitat, llegim la següent reflexió: “Per a nosaltres, la gent que hem tirat endavant aquest somni, EL FANAL ha estat moltes coses més: ha estat un punt de trobada de persones preocupades per un demà millor, un lloc on sabíem que no ens avorriem mai perquè sempre hi havia quelcom a fer, una eina molt útil per a defensar el medi ambient del Moianès i de Catalunya, una escola per a aquells que teníem iniciatives en el camp de l’estudi de la natura, un lloc on trobar companys i amics...”

Carles Riera i Fonts
Lingüista. Redactor de *Modilianum*